

ÁTHALMOZOTT ALSÓEOCÉN NUMMULITES FAJOK KÖZÉPSŐEOCÉN ÜLEDÉKEKBEN

Írta: JÁMBORNÉ KNESS MÁRIA

Az 1966. év munkaprogramja a Dorogi-medence Nummulites vizsgálatainak múlt évben megkezdett folytatása volt. Így került vizsgálatra 8 db mélyfúrás (a Bajót 19, 22, Lábatlan 3, 4, Mogyorós 93, Nagysáp 67, Nyergesújfalu 24, 29 sz. fúrások) eocén anyaga. Ezeknek helyét az 1. ábra jelzi.

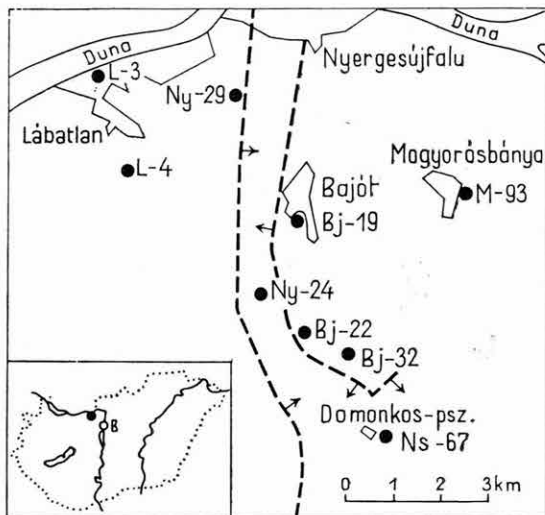
A helyszínrajzon feltüntetett Bajót 32 sz. fúrás már a múlt év programjában szerepelt, most összehasonlító szelvényként használtam fel.

A kőzetminták begyűjtése — általában — rétegváltozásonként történt. Esetenként azonban — az ősmaradványtartalom gyakorisága szerint — 0,1–1,0 m-enként is gyűjtöttünk.

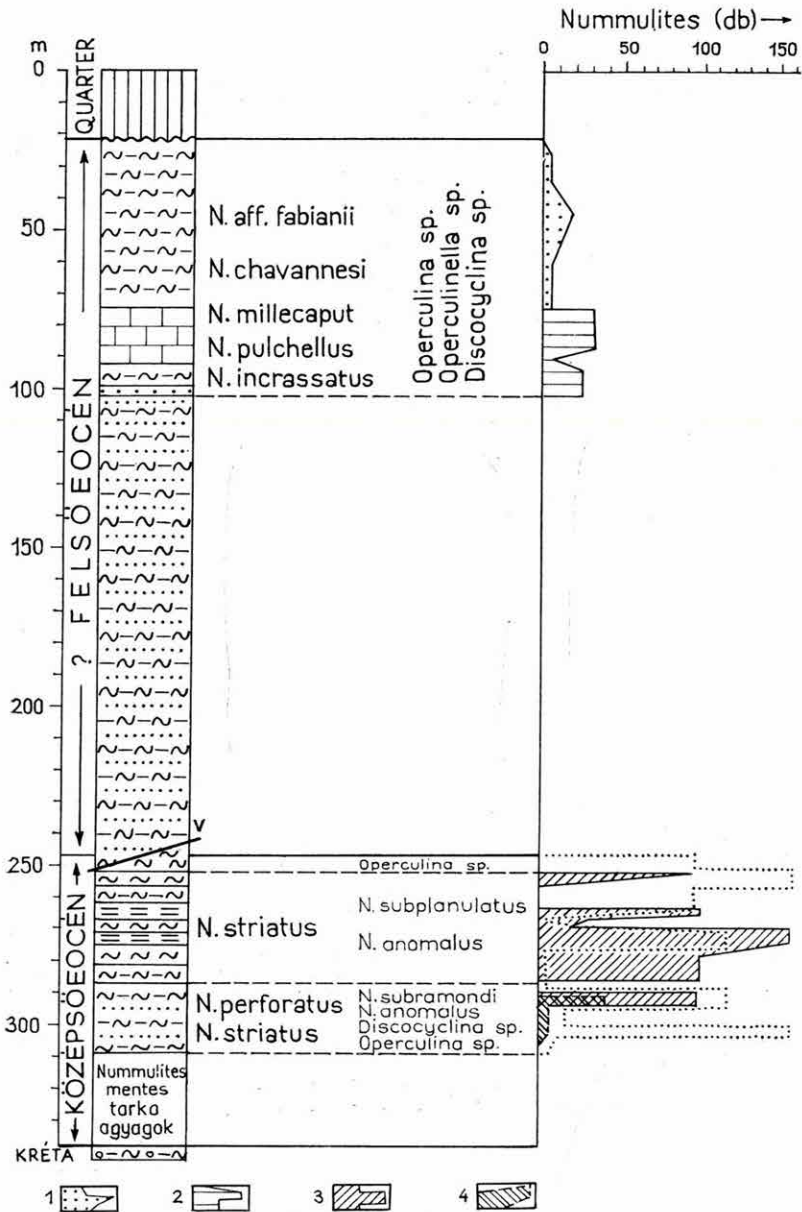
A Nyergesújfalu 29. és Nagysáp 67. sz. fúrásoknak felsőeocén mészkő, glaukonitos mészkő, mészmarga kifejlődéseiből vékonyesiszolatok segítségével végeztük a meghatározásokat. (A két fúrás anyagából összesen 200 db vékonyesiszolat készült, ebből 112 tartalmazott Nummulites.)

A Bajót 19, 22., Lábatlan 3, 4., Mogyorós 93., Nyergesújfalu 24. sz. fúrások rétegsorának begyűjtését GIDAI L. és HAJDÚ J. végezték, a Nagysáp 67. és Nyergesújfalu 29. sz. fúrások anyagát magam gyűjtöttem vizsgálatra.

A Nummulites-vizsgálatok azt igazolják, hogy az említett fúrások felső-, középső- és alsóeocén üledékeket harántoltak. A Nyergesújfalu 29. sz. fúrásból egy — általam eddig nem ismert — Nummulites fauna-együttes került elő. A részlegesen meglévő felsőeocént (priabonai) *N. aff. fabianii* PREVER, *N. aff. chavannesi* DE LA HARPE, *N. aff. pulchellus* DE LA HARPE, *N. millicaput*

1. ábra—Abb. 1.

2. ábra

Jelmagyarázat: 1. Felsőéocén Nummuliteszek, 2. *N. millecaput*-os szint, 3. *N. striatus*-os szint, 4. *N. perforatus*-os szint. Pontozott vonallal az áthalmazott alsóéocén Nummulites, *Operculina* és *Discocyclina* faunát jelöltük

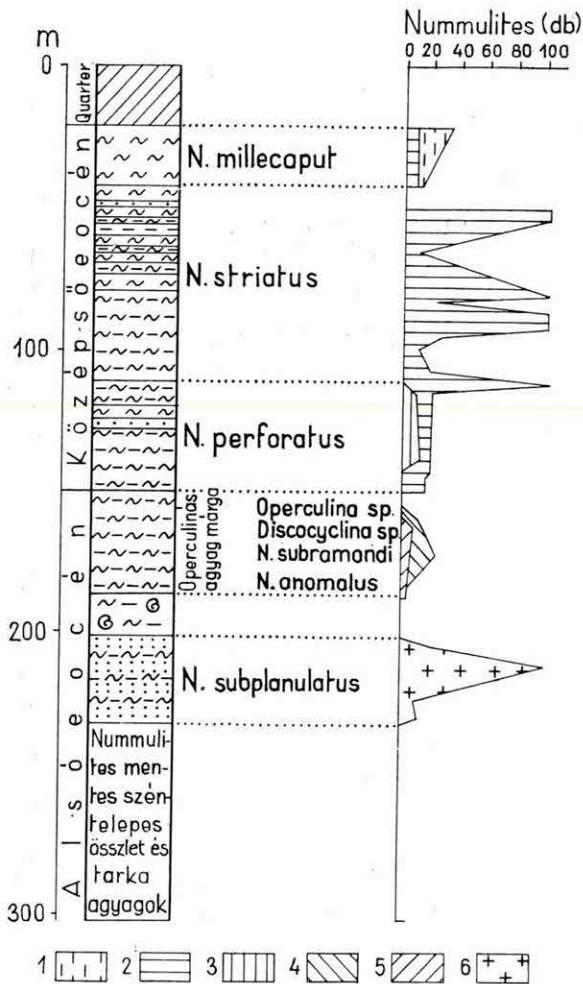
Abb. 2

Zeichenerklärung: 1. Obereozäne Nummuliten, 2. *N. millecaput*-Horizont, 3. *N. striatus*-Horizont, 4. *N. perforatus*-Horizont. Mit Punktierlinie ist die Fauna von ungehörten untereozänen Nummuliten, *Operculina* und *Discocyclina* bezeichnet

BOUBÉE, *N. variolarius* (LAMARCK) fajok képviselik, a *N. millecaput*-os szint alatt települő *N. striatus*-os ill. *N. perforatus*-os szintekből az yprési emeletre jellemző Nummulites fajok kerültek elő, a következő sorrendben: a lutéciai emeletnek *N. striatus*-os szintjében — felülről lefelé haladva — *N. subplanulatus* HANTKEN—MADARÁSZ, *N. anomalus* DE LA HARPE fajok, majd a *N. perforatus*-os szintben, *N. subramondi* DE LA HARPE, *N. anomalus* DE LA HARPE fajok, legalul pedig, 12 m vastag Nummulites-mentes, sok Operculinát tartalmazó agyagmárga-összlet települ, gyakori *Discocyclina* sp. fajokkal (2. ábra). Ezenkívül *N. burdigalensis* DE LA HARPE, *N. nitidus* DE LA HARPE, fajok is előkerültek, mint megszokott kiegészítői az alsóeocén Nummulites-együttesnek. A diagram jobb áttekinthetősége érdekében csak a szintjelző Nummulites fajokat ábrázoltuk. A másodlagosan bekerült Nummuliteszeket, Operculinákat és Discocyclinákat szaggatott vonallal jelöltük.

A vizsgálatok során feltűnt a cuiusi Nummulites fajok limonitos, töredezett megjelenési formája, amely azt mutatja, hogy a lutéciai *N. striatus* és *N. perforatus* tartalmú üledékképződéssel azonos időben alsóeocén üledékek lepusztítása, ill. behordása történt, az említett Nummulites fajok megtartási állapotát tekintve, nem túl nagy távolságról.

A fentieknél azonban meggyőzőbb a következő megfigyelés: az 1965–66-os években vizsgált alsóeocén szelvényekben a Nummulites fajok — felülről lefelé haladva — a következő sorrendben települtek az „operculinás agyagmárgában”: *N. burdigalensis* DE LA HARPE, *N. nitidus* DE LA HARPE, *N. subramondi* SCHAUB és *N. anomalus* DE LA HARPE fajok, majd legalul (2–30 m vastagságban) tömegesen *N. subplanulatus* HANTK.—MAD. Ennél idősebb Nummulites-együttest eddig nem

3. ábra — Abb. 3

Jelmagyarázat: 1. *N. millecaput*-os szint, 2. *N. striatus*-os szint, 3. *N. perforatus*-os szint, 4. *N. subramondi*-s szint, 5. *N. anomalus*-os szint, 6. *N. subplanulatus*-os szint

találtunk. Ha ezzel az alsóeocén szelvényvel (3. ábra: Bj. 32. sz. fúrás) összehasonlítjuk a Nyergesújfalu 29. sz. fúrás Nummulites-együttesét (2. ábra) azt láthatjuk, hogy fordított sorrendben ugyanúgy nyomon követhetők e fajok a lutéciai emeletnek *N. striatus*-os és *N. perforatus*-os szintjeiben; a Nummuliteszek másodlagos (bemosott) helyzete tehát nyilvánvaló.

A lepusztult üledéksorokból származó és a lerakódó üledékekkel egykorú Nummulites fajok együttes előfordulása a terület mobilis voltát bizonyítja, ahol az egyes rögök mozgása a jellemző süllyedő tendenciától jelentősen eltérhetett.

IRODALOM

- GIDAI L. 1964: A Dorogi-medence eocén képződményeinek kifejlődési viszonyai. — Földt. Int. Évi Jel. 1962-ről.
- HANTKEN M. 1868: Lábatlan vidékének földtani viszonyai. — A Magy. Földt. Társ. Munk. 4.
- HANTKEN M. 1871: Az esztergomi barnakőszénterület földtani viszonyai. — Földt. Int. Évk. 1.
- JÁMBORNÉ KNESS M. 1967: Nummulites vizsgálatok a Dorogi-medence nyugati részén telepített néhány mélyfúrás rétegsorából. — Földt. Int. Évi Jel. 1965-ről.
- KOPEK G.—KECSKEMÉTI T. 1960: A bakonyi eocén szintezése nagyforaminiferák alapján. — Földt. Közl. 90.
- MAJZON L. 1966: Foraminifera vizsgálatok. — Budapest.
- MUNTYÁN I. 1964: Nummuliteses pad a Dorogi-medence alsóeocén csökkentsósvízi rétegeiben. — Földt. Közl. 94.
- ROZLOZSNIK P. 1924: Bevezetés a Nummulinák és Assilinák tanulmányozásába. — Földt. Int. Évk. 26. 1.
- ROZLOZSNIK P. 1929: Studien über Nummulinen. — Geol. Hung. ser. Pal. 2.
- ROZLOZSNIK P.—SCHRÉTER Z.—TELEGDI ROTH K. 1922: Az esztergomvidéki szénterület bányaföldtani viszonyai. — Földt. Int. Kiadv.
- Szöts E. 1956: Magyarország eocén (paleogén) képződményei. — Geol. Hung. ser. Geol. 9.

UMGEHÄUFTE UNTEREOZÄNE NUMMULITEN-ARTEN IN DEN MITTELEOZÄNEN ABLAGERUNGEN

von

M. JÁMBOR-KNESS

In den im westlichen Teil des Doroger Beckens auf einer Fläche von ca 30 km² abgeteufte Bohrungen können ober-, mittel- und untereozäne nummulitenführende Schichten nachgewiesen werden.

Nach den Nummuliten-Analysen gibt es im Doroger Becken neben den mittel-, und untereozänen Schichten mit normaler Aufeinanderfolge der Nummuliten auch solche mitteleozäne Schichten, die aus dem Untereozän umgehäufte Nummuliten-Arten enthalten.

Als Beispiel für diese beiden Fälle werden die Bohrungen Bajót Nr. 32 und Nyergesújfalu Nr. 29 vorgelegt.